
04042020 -Harjoitustehtävä 5

Onko tutkimus Itä-Karjalan keskitysleireistä vaikuttamisoperaatio?

Venäjän liittovaltion komitea eli maan korkein rikostutkintaviranomainen on aloittanut huhtikuussa 2020 rikostutkinnan venäläisten kansanmurhasta Itä-Karjalassa. Suomea syytetään kansanmurhasta Venäjän rikoslain pykälän 357 perusteella. Jatkosodan aikana kuoli tuhansia venäläistaustaisia siviilejä suomalaisten ylläpitämissä keskitysleireissä. Lokakuussa 2019 Venäjä uutisoi kuulustelukertomuksista ja todistajanlausunnoista, joiden mukaan suomalaiset ovat syyllistyneet laajamittaiseen ja tarkoituksenmukaiseen rodullisiin perustein tehtyyn kansanmurhaan Karjalan suomalaisvenäläisessä neuvostotasavallassa vuosina 1944-1945. (Hakala, 2020; Joukala, 2019.)

Venäjän syytteen mukaan neljällätoistalla kuolemanleirillä olisi ollut yhteensä 50000 vankia, lisäksi Venäjä syyttää Suomea tarkoituksenmukaisesta vankien elinolojen heikentämisestä ja teloituksista (Hakala, 2020). Suomalaisen historian tutkimuksen mukaan keskitysleirejä oli 14 ja vankeja niissä oli suurimmillaan noin 24000. Sodan jälkeen leirejä on kutsuttu siirtoleireiksi, koska leireihin siirrettiin miehitetyn alueen venäläinen ja niin sanottu epäkansallinen väestö. Leirien asukkaat olivat pääsääntöisesti lapsia, naisia ja vanhoja miehiä. Virallisten suomalaisten historiantietojen perusteella vangeista noin 17% kuoli vankeuden aikana. Luku on korkea, mutta vastaavia kuolleisuuslukuja on saatu muiltakin vastaavilta vankileireiltä samalla aikakaudella. Luvun korkeuteen on vaikuttanut muun muassa ravinnon vähäisyys, terveydenhuollon heikko taso ja vankileiriolosuhteet. Kuolleisuusluvut ovat hieman korkeampia suhteessa muuhun miehitysalueeseen. Tästä voi päätellä vankileirien kasvattaneen osaltaan vankien kuolleisuutta. Mitä ilmeisemmin vankileireillä myös ammuttiin joitakin vankeja pääsääntöisesti pakoyritysten yhteydessä. (Vuonokari-Bomström, 2019.)

Venäjä ei ole ollut tunnetusti kiinnostunut karjalaisista ja heidän oikeuksistaan ainakaan positiivisessa näkökulmassa. Venäjä on esimerkiksi pyrkinyt vähemmistökansojen assimilaatioon, kansallisen identiteetin hävittämiseen (Karjalainen, 2014). Assimilaatiopolitiikan seurauksena esimerkiksi Itä-Karjala on näivettynyt ja jäänyt kehityksestä jälkeen. Onkin perusteltua kysyä, että mikä on nostanut Venäjän karhun takajaloilleen puolustamaan itäkarjalaisten oikeuksia mahdollisesti väritettyjen tai jopa epätotuudenmukaisten faktojen perusteella 75 vuoden takaisia vääryyksiä vastaan, onko Venäjä vilpiton vai onko kyse jostain muusta.

Venäläinen käsitys totuudesta poikkeaa länsieurooppalaisesta näkemyksestä keskeisesti. Suomessa totuus käsitetään jonain absoluuttisena ja todistettavissa olevana asiana, kun taasen Venäjällä totuutta on monen tasoista. Venäjällä on poliittisessa diskurssissa käytössä niin sanottu strateginen totuus, joka voi olla totta tai valetta tai jotain siltä väliltä. Keskeisintä on, että strategisella totuudella on strateginen merkitys Venäjän valtiolle. Kansan näkökulmasta Venäjän valtion edun nimissä on hyväksyttyä käyttää muunneltua totuutta. Historianlähteiden valossa Venäjä muuntelee mitä ilmeisimmin historiaa ja totuutta. Näin ollen voimme pohtia, mitkä ovat Venäjän intressit nostaa esiin historiallisia tapahtumia ja värittää niitä strategisella totuudella.

Maailman voi jakaa poliittisesti kahtia; läntinen ja itäinen maailma. Venäjä ja venäläiset kokevat olevansa eräänlaisessa kylmässä sodassa, jossa läntinen maailma uhkaa heitä. Näin ollen on hyväksyttyä puolustautua ja ennaltaehkäistä aseellisen konfliktin syntyä. Venäjän ulkopoliittikka pyrkii varmistamaan kansallisen turvallisuuden, valtion suvereniteetin, alueellisen koskemattomuuden ja vahvistamaan valtion lakiperusteisuutta ja demokraattista instituutiota. Venäjä on kunnostautunut valtaamaan erinäisin lähestymistavoin kohteisiinsa perinteisten sotatoimien sijaan. Kuten Itä-Ukrainan tapauksessa olemme todenneet, Venäjä vaikuttaa nykyään niin perinteiden median, sosiaalisen median kuin esimerkiksi hakkerihyökkäyksiin luodakseen strategista pelotetta, jonka seurauksena

vaikuttamisen kohteena oleva taho ei toimi rationaalisesti. Näin Venäjä saa vaikuttamisen kohteena olevan tahon toimimaan Venäjän edun mukaisesti ja sen suunnitelmien mukaisesti. Hybridivaikuttaminen on hyvä tapa turvata Venäjän ulkopoliittikan määrittämiä tavoitteita. Informaatiosodankäynti Venäjällä on eräänlaista kamppailua, jossa hyödynnetään teknisiä alustoja ja osaamista mahdollistaakseen psykologisen sodankäynnin. Tämän tavoitteena on vahingoittaa kohteen informaatiojärjestelmiä, prosesseja ja resursseja, aiheuttaa vallankumous, saada valtio sekä yhteiskunta epätasapainoon ja pakottaa kohde valtio tekemään Venäjälle edullisia päätöksiä.

Itä-Karjalan keskitysleirien nostaminen mediaan ja syyttäminen suomalaisia julkisesti kansanmurhasta on mitä ilmeisimmin Venäjän informaatiopsykologista vaikuttamista. Miksi sitten Venäjä haluaa oman näkemyksensä mukaisesti puolustaa itseään ja ehkäistä konfliktia Suomen kanssa? Onko kohde pelkäänyt Suomi? Suomi menestyy hyvinvointia ja demokratiaa mittaavissa tutkimuksissa yleensä erinomaisesti. Voisiko Venäjän hyökkäys olla kohdistettu ennen kaikkea länsimaalaisia arvoja – liberalismia, sananvapautta ja demokratiaa – vastaan? Venäjä pyrkii vaikuttamaan voimakkaasti Euroopan Unioniin ja sen uskottavuuteen kansainvälisenä toimijana. Pyrkiikö Venäjä rapauttamaan ihmisten uskoa edellä mainittuihin länsimaisiin arvoihin saadakseen aikaan ristiriitoja ja sisäisiä ihmisryhmien välisiä konflikteja aikaan? Odottaako Venäjä Suomen valtion kiistävän kansanmurhan, jolloin Venäjä voisi syyttää virallista Suomea natsismista, rasismista, venäläisvihamielisyydestä, asioiden peittelemisestä ja historian vääristelemisestä saadakseen liberaalit suomalaiset ja eurooppalaiset pohtimaan, ovatko he sittenkin käsittäneet jotain väärin, onko Suomi sittenkään länsimainen oikeusvaltio?

Hellman ja Wagsson (2020) ovat luoneet vastamallin, miten valtioiden tulisi toimia, kun niihin kohdistetaan voimakkaita informaatiovaikuttamisen keinoja. Malli määrittää neljä keskeistä toiminnan mallia sen perusteella ovatko sisään vai ulospäin suuntautuvia malleja. Mallit ovat haastaminen, estäminen, neutralisointi ja piittaamattomuus. Itä-Karjalan tilanteessa piittaamattomuus todistaisi Venäjän olleen oikeassa. Asioiden kiistäminen ja keskustelun estäminen taas osoittaisivat jälleen Venäjän olleen oikeassa, koska Suomi älähti. Malleista tilanteeseen sopivin on pyrkiä neutralisoidaan tilannetta. Näin ollen Suomi voisi osoittaa venäläisille olevansa huolissaan heidän kokemasta historiallisesta epäkohdasta esimerkiksi asettamalla työryhmän analysoimaan historiallisia dokumentteja uudestaan siinä valossa, onko Itä-Karjalassa tapahtunut suomalaisten toimesta kansanmurhaa. Hellmanin ja Wagnssonin tutkimuksessa todetaan, että neutralisointi on yleensä vähemmän kiinnostava reagoitintapa, koska projisoimalla omaa narratiivia ei hyökkää suoraan toisen narratiivia vastaan. Neutralisoinnissa kerrotaan itse omannäköinen tarina asettamatta sitä vastakkain toisen osapuolen tarinan kanssa. (Hellman & Wagnsson, 2020.)

Lähteet:

Hakala, P. (2020). Venäjä avasi tutkinnan Karjalan leireistä. Helsingin sanomat 21.4.2020.

Hellman, M., Wagnsson, C. (2017). How can European states respond to Russian information warfare? An analytical framework. Swedish Defence University, Stockholm, Sweden, s. 153-170.

Jounala, J. (2019). Suomalaisten keskitysleirit Itä-Karjalassa otettiin esiin Venäjällä – ”Suomessa tämä ei ole vaiettu asia”. Iltasanomat 29.10.2019. Saatavilla: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006289698.html>

Karjalainen (2014). Karjalan kongressi pyytää apua Niinistöltä. Karjalainen 1.2.2014. Saatavilla: <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/kotimaa/item/43121>

Vuonokari-Bomström, L. (2019). Itä-Karjalassa ei ollut ”keskitysleirejä” vaan keskitysleirejä – ja niistä on syytä puhua. Lastuja Suomen historiasta, Turun yliopiston Suomen historian oppiaineen blogi. Lainattu: 28.4.2020. <https://blogit.utu.fi/suomenhistoria/ita-karjalassa-ei-ollut-keskitysleireja-vaan-keskitysleireja-ja-niista-on-syyta-puhua/>
